

[Socialministeren.]

sterne, men at de er medbestemmende om de forhold, de skal leve under og arbejde under.

Hr. Kurt Brauer nævnte, at der måske var noget galt med forståelsen for ånden i loven. Jeg er nu lidt mere optimistisk. Jeg mener, at der er et skred i retning af, at man går over til det mere kvalificerede arbejde, og det er også mit håb, at det må lykkes os hver på sin post, ikke alene socialministeren, men også andre, at få folk til at forstå, at det ikke alene er peddigrørarbejde, der skal udføres, men at det også er arbejde for at fremme pensionisternes trivsel ude omkring i kommunerne, og at dette arbejde kan udføres ved hjælp af det mere kvalificerede omsorgsarbejde, som er omtalt i betænkningen.

Jeg håber, det må lykkes for os, fordi det betyder bedre trivsel for pensionisterne. Jeg ved godt, at jeg bliver anklaget for at sige det, men i det lange løb betyder det også besparelser på hele området, at vi ikke bare siger: den pensionist skal på plejehjem. For det koster en utrolig masse penge. Vi kan komme meget langt med meget mindre investeringer, hvis vi gør noget effektivt ud af omsorgen og benytter omsorgsloven.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1-6, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 7 om en ny affattelse af § 2, § 2 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 8 og § 3, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om sommerhuse og camping m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 112) findes i tidenden sp. 3204, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1805).

Der var stillet 11 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to sidste sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 113) findes i tidenden sp. 3204, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1805).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om by- og landzoner.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 114) findes i tidenden sp. 3204, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1805).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Orla Møller: Det tager rundt regnet 10 år at gennemføre en større reform i dette folketing. Det kunne der nævnes mange eksempler på: folkepensionsloven, kildeskatteloven og nu altså også jordlovene. Og så skulle man måske endda føje til i denne sag, at der skulle et lille puf til udefra, før vi nåede til enighed.

De tre lovforslag, vi skal behandle nu, er noget andet end det, der faldt ved afstemningen om jordlovene i 1963, og det skal det også være. Men de er i hvert fald ikke ringere. Man har lært af den tid, der er gået siden, og jeg tager ikke i betænkning at sige,

[Orla Møller:]
at det resultat, vi nu er nået til efter udvalgsarbejdet, er nogle særdeles tilfredsstillende jordlove.

Jeg skal i den forbindelse føje til, at vi naturligvis ikke har klaret alle problemer på jordlovgivningens område med disse tre lovforslag. Regeringen har også bebudet, at der kommer nogle flere til at supplere disse, men for disse tre lovforslags vedkommende er jeg overbevist om, at de kan opfylde det, der er målsætningen med dem. Må jeg udtrykke denne målsætning på en dobbelt måde ved at sige, at målsætningen er at sikre mod spekulation i de områder, hvor vi skal have vore sommerhuse liggende, og hvor der skal være muligheder for, at befolkningen kan komme til at pleje sine rekreative interesser, samt at sikre, at der rent jordmæssigt bliver muligheder for, at befolkningen kan få plads til den fritidsaktivitet, som det moderne industrisamfund gør så nødvendig.

Derfor vil jeg gerne i dag begynde med at gratulere ministeren med, at det lykkedes gennem udvalgsarbejdet at nå frem til en nogenlunde klar enighed om disse lovforslag. Men jeg vil egentlig, fremfor at gratulere ministeren, hellere gratulere befolkningen med, at dette er lykkedes. På fredag, hvor disse lovforslag er blevet til love, vil jeg mene, at vi har passeret en meget afgørende milepæl på dette område, og at befolkningen med disse love har fået nogle garantier og en sikkerhed, som vi ikke hidtil har haft på disse områder.

Der er også slidt godt for at nå det resultat, vi har nået, og vi skal vel ikke falde hinanden om halsen i dag af bar rørelse over, hvor gode og dygtige vi har været i dette udvalgsarbejde, men jeg synes nu alligevel, der er grund til at notere med et godt gammelt ord, at hvor der er vilje, er der også vej. Der har været en positiv vilje til fra førstebehandlingen af disse lovforslag at søge et resultat, at nå frem til en klaring af tingene, og det er lykkedes.

Jeg har lyst til i den forbindelse at takke ministeren og embedsmændene samt udvalgets formand for et, har jeg lyst til at sige, forbilledligt samarbejde mellem udvalg, minister og ministerium. Jeg tror ikke, jeg i de år, jeg har været med i folketingets arbejde, nogen sinde har oplevet et så intenst

og tæt samarbejde om at nå frem til nogle sagligt forsvarlige resultater. Jeg synes også, man med nogen styrke kan være bekendt at sige, at ved at læse betænkningen kan man se, hvor mange problemer der er blevet ryddet af bordet under disse forhandlinger.

Så megen virak til os selv, derefter nogle bemærkninger om problemerne i udvalgsarbejdet og om nogle af ændringsforslagene:

Umiddelbart efter at disse lovforslag var blevet fremsat af boligministeren, opstod der, som naturligt er, en hel del røre omkring lovforslagene, og der kom bekymringer til udtryk på en lang række områder. Man var bange for, at de såkaldte bondegårdsferier skulle blive generet af denne lovgivning. Man var også angstelig for, at der skulle komme vanskeligheder for campisterne. Der var i den forbindelse nogle særdeles alarmerende artikler. Der var mennesker inden for ungdomsorganisationerne, der var bange for, at nu skulle deres arbejde komme i vanskeligheder. Der var endog nogle, der troede, at denne lovgivning ville komme til at generere den, der ønskede at have sit eget sommerhus. Jeg tror, jeg kan sige, at de første sider i betænkningen fjerner alle misforståelser på disse områder. Det har fra første færd været meningen, at man ikke ville genere på nogen af disse punkter, og det står nu meget tydeligt; det er afklaret i de drøftelser, vi har haft i udvalget. Der bliver ingen gener på nogen af disse felter.

Det gælder i øvrigt generelt om de ændringsforslag, der er blevet til under udvalgsarbejdet, at de har haft til hensigt at tydeliggøre den lovgivning, der her er tale om. Man kunne måske endda sige, at i de fleste tilfælde er der tale om, at ting, som fandtes i bemærkningerne til lovforslaget, er blevet tydeliggjort ved ændringsforslagene. Der er altså ikke tale om et forsøg på at smidiggøre en lovgivning, så den bliver mindre effektiv end det, der var tilsigtet fra starten. Jeg tror, at denne tydeliggørelse er det, der i det store og hele har skaffet tilslutningen fra samtlige 5 partier her i folketinget.

Der er naturligt nogle enkelte hovedproblemer, som har været genstand for den store drøftelse i udvalget. Før at nævne et af dem, der tog lang tid, og som fastholdt os til det allersidste, er der spørgsmålet om det påbud, som ministeren ifølge lovforslaget

[Orla Møller.]

kunne meddele ejere af bestemte ejendomme inden for et sommerhusområde. Der er kommet et ændringsforslag, som principielt giver kommunerne pligt og ret til at meddele dette påbud om udnyttelse af en sådan ejendom. Men det er samtidig bibeholdt, at ministeren i tilfælde, hvor det er af væsentlig betydning for udviklingen i en hel egn, kan gribe ind og være med til at meddele et sådant påbud. Dette skal i så tilfælde ske med tilslutning fra det pågældende amtsråd. Jeg mener, der med dette er opnået noget særdeles vigtigt. Det er en henstilling fra Kommunernes Landsforening, der ligger bagved, og som har bevirket, at udvalget har fået den opfattelse, at det vil være rimeligt, at det led i administrationen, der har problemerne inde på allernærmeste hold, får ret og pligt til at meddele et sådant påbud, men at det naturnødvendigt også, hvor der er tale om større principper, hvor der er tale om udviklingen i en egn som helhed, bliver muligt at fastholde en landsstyring af udviklingen. Jeg synes, det er et, for at sige det på den måde, særdeles godt kompromis, der er kommet ud af det, og som nu står i ændringsforslaget.

I de to andre lovforslag, der drejer sig om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål og by- og landzoneloven, er der også tale om en tydeliggørelse med ændringsforslagene. Det drejer sig for det første om forkøbsret og ekspropriation. Der er i ændringsforslagene hentet præciseringer frem fra bemærkningerne til lovforslagene. Nu er det blevet sådan, at de ejendomme, der kan pålægges forkøbsret, er så tydeligt bestemte, at ingen behøver at nære ængstelse for, at man ønsker på urimelig måde at gribe ind i menneskers ejendomsret, men det er også klart præciseret, at man af hensyn til en udvikling og en planlægning har muligheden for ved hjælp af forkøbsret og ekspropriation at gribe ind på disse områder. Jeg tror, at den tydeliggørelse, der her er tale om, har været en medvirkende årsag til, at vi er nået frem til fuld tilslutning til disse bestemmelser.

Vedrørende ekspropriationsretten for det offentlige foreslås en tydeliggørelse af, at den gælder de steder, hvor man kan pålægge forkøbsret. Jeg skal ikke gå ind i detaljer om, på hvilke steder dette er; jeg skal bare oplyse, at der er et enkelt problem i denne

forbindelse, som udvalget bliver nødt til at tage stilling til, inden vi kommer til tredje behandling: spørgsmålet om, hvilke grundstørrelser i landzone der eventuelt kan blive tale om. Men det er ikke et problem af større rækkevidde.

Når det drejer sig om ændringsforslaget til forslag til lov om ændring af lov om by- og landzoner, er der tale om at få fastlagt principperne for en ændring af den almindelige kompetencefordeling på disse områder, og her får ministeren en mulighed for at gribe ind i sager af mere vidtrækkende betydning. Jeg anser det for at være meget væsentligt, at vi her har fået slået fast, at drejer det sig om anlæg, der f. eks. berører mere end ét amt, f. eks. højspændingsledninger, så har vi ment det rimeligt fra udvalgets side at sige, at her må ministeren have mulighed for at gribe ind. Når det drejer sig om anlæg af større fabrikker, hotelbyggeri osv. i landzonen, må ministeren også have mulighed for at være med i denne planlægning. Jeg tror, det er noget meget væsentligt, der er fastlagt herved. Der er i hvert fald ikke tale om, at man på urimelig måde griber ind i den ellers normale og rigtige kompetencefordeling.

Der er to ændringsforslag, som socialdemokratiet vil stemme imod. Det ene er et ændringsforslag fra de konservative, nemlig ændringsforslag nr. 6 til forslag til lov om sommerhuse og camping m. v. I lovforslagets § 5, stk. 2, bestemmes det, at en ejendomsbesidder i tilfælde af, at han ikke overholder det påbud, der er givet om udnyttelse af en bestemt ejendom, kan få sin ejendom eksproprieret. Her har man fra konservativ side ønsket at sætte en anden bestemmelse ind, der går ud på, at der i så tilfælde skal betales bøde. Jeg skal ikke argumentere ret langt mod dette ændringsforslag, blot gøre opmærksom på, at der allerede i selve lovforslaget er tale om, at bødeforlæg kan bruges i tilfælde af, at man ikke retter sig efter de generelle principper, samt sige, at jeg har den overbevisning, at det ikke ville være tilstrækkelig effektivt, hvis man fulgte de konservatives ændringsforslag.

Det andet ændringsforslag, vi må stemme imod, er stillet af venstre, konservative og radikale i fællesskab. Det er ændringsforslag nr. 1 til forslag til lov om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål. Det drejer sig om

[Orla Møller.]

den paragraf, hvor der står, at økonomi- og budgetministeren træffer bestemmelse om, under hvilke forhold man vil foretage udlån af midler til kommuner og almennyttige selskaber, for at de kan udnyttede loven og skaffe sig disse arealer. Der stilles et ændringsforslag, der går ud på, at lånene skal ydes til almindelig markedsrente. Jeg finder det rimeligt, at man fastholder det tilsagn, som ministeren har givet på regeringens vegne i betænkningen, at man vil søge at finde en lempeligere ordning med henblik på, at disse lån kan blive anvendt. Jeg tror ikke, man vil få det rigtige udbytte af denne lovgivning, hvis man ikke tager hensyn til denne situation, og derfor vil vi stemme imod dette ændringsforslag.

Jeg skal slutte med at sige, at jeg anser det for at være en af de helt væsentlige ting i denne folketingsssamling, at vi er nået frem til en nogenlunde fælles indstilling til disse forslag. Jeg tror, at vi med dette vil være i stand til ikke bare at styre på rimelig og fornuftig måde, men også at skaffe de nødvendige betingelser for den fritidsudfoldelse, som vi har behov for i det moderne samfund.

H. C. Toft: Ved første behandling gav jeg udtryk for, at vi i det konservative folkeparti var enige med regeringen i det hovedsigte, som man havde med at gennemføre denne lovgivning. Ja, det var endda magtpåliggende for os at være med til en lovgivning, der skabte sikkerhed for, at andre landes statsborgere ikke skulle fratage danske statsborgere deres muligheder for at udnytte den danske natur eller fratage dem de rekreative udnyttelsesmuligheder, som vi alle har et ønske om at fremme for den danske befolkning. Jeg gav imidlertid også udtryk for, at vi fandt de fremsatte forslag langt mere vidtgående, end hensynet til optagelse i EF nødvendiggjorde.

Lovforslaget om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål, som jeg skal beskæftige mig med, indeholdt mulighed for at benytte en forkøbsret til al jord i landzone uden nogen afgrænsning. Vi fandt, at hvis vi skulle medvirke til en forkøbsret, måtte denne forkøbsret afgrænses på en sådan måde, at vi tydeligt vidste, hvad det var, vi havde med at gøre; det var absolut påkræ-

vet. Vi vendte os også imod den videre ekspropriationsret, f. eks. retten til at ekspropriere arealer til privat sommerhusbebyggelse. De langvarige forhandlinger, der har været ført om de tre lovforslag, og som hr. Orla Møller har omtalt, har da også medført, at der nu sker, hvad jeg vil kalde en afgrænsning af områderne, hvor der kan anvendes forkøbsret. Den kan anvendes på ejendomme, hvorpå der er marsk, på ejendomme, hvorpå der er skov, som ikke er underlagt landbrugspligt, samt på ubebyggede ejendomme, der er beliggende i landzone, og som ikke er pålagt landbrugspligt.

Om dette sidste vil jeg gerne fremhæve, at det under udvalgsforhandlingerne er fremgået, at det, man havde til hensigt, var at få mulighed for at pålægge forkøbsret på de arealer, som i almindelighed betegnes som fri jord; altså egentlige landbrugsarealer, hvorpå der ikke er landbrugspligt. Det har ikke været hensigten fra udvalgets side at pålægge forkøbsret på mindre arealer, f. eks. ved en landsby, hvor arealerne vil blive udnyttet til landsbyens udbygning. Da det ikke fremgår klart af ændringsforslaget og udvalgsbetænkningen, finder jeg det ligesom hr. Orla Møller nødvendigt med en udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling, således at hensigten kan tydeliggøres.

Derudover er der ved ændringsforslagene præciseret, at forkøbsretten kun kan pålægges, når det drejer sig om områder, hvor der er iværksat en planlægning til fremme af befolkningens rekreative interesser, og hvor ejendommen eller en del af denne er særlig egnet til at fremme de formål, der er nævnt i lovforslagets § 1. Allerede i dag har vi forkøbsretsmuligheder i landbrugslovgivningen, idet statens jordlovsudvalg kan benytte forkøbsretten til landbrugsjord og udyrkede arealer med henblik på fremskaffelse af jord til supplering af bestående brug eller for at tilvejebringe en bedre jordfordeling. Nu kan man altså også efter forslaget her anvende forkøbsretten, når arealerne er særlig egnet til befolkningens rekreative aktiviteter, hvor der er iværksat en planlægning.

Som det fremgik af min tale ved første behandling, havde vi større sympati for en tilbudspligt fremfor en forkøbsret, men vi har efter det under udvalgsarbejdet oplyste indset, at problemerne omkring beskyttelsen

[H. C. Toft.]

af de spredte, rekreative områder er anderledes end omkring byudviklingen, hvor vi i dag har en tilbudspligt. Det vil sikkert også være mest formålstjenligt, kan vi indse, at man kun i de helt aktuelle salgssituationer skal tilkendegive, om forkøbsretten skal benyttes — så kender man jo samtidig fuldt ud erhvervelsesgrundlaget.

Også ekspropriationsbestemmelserne er væsentligt indsnævret i forhold til forslaget. Jeg har allerede nævnt, at det nu ikke vil være muligt at ekspropriere arealer til privat sommerhusbebyggelse, og endvidere kan ekspropriation kun foretages, når den nævnte forkøbsret kan gøres gældende i et område, hvor der er en iværksat planlægning og dette er særligt egnet til formålet. Hertil føjes nu, når det drejer sig om ekspropriation, at det endvidere skal være af væsentlig betydning at råde over ejendommen eller en del af denne for at sikre gennemførelsen af en iværksat planlægning.

Når vi ser hen til de ekspropriationsmuligheder, der er i dag, og som var nævnt i bemærkningerne til lovforslagene, dels i naturfredningsloven, dels i byplanloven og i bygge-loven, så bliver den udvidede ekspropriationsmulighed yderst begrænset og bliver vel nærmest alene en mulighed for at kunne ekspropriere til de feriecentre, som kan give de befolkningsgrupper, der ikke selv kan erhverve sommerhus m. m., en mulighed for i et feriecenter at få rekreationsophold. Vi må her have i erindring, at med koncessionsloven, altså lovforslag nr. 112 om sommerhuse og camping m. v., sættes en stopper for erhvervs-mæssig oprettelse af feriecentre. Det er baggrunden for, at vi accepterer den nu foreslåede formulering af paragraffen. Det vil kun være i meget specielle situationer, den vil blive anvendt, og det er en ringe udvidelse af ekspropriationsbestemmelserne i forhold til de bestående. Det er på baggrund af denne klare afgrænsning og indsnævring af forkøbsretten og i særdeleshed af ekspropriationsbestemmelserne, vi kan anbefale at stemme for

forslaget om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål.

Sammen med venstre og det radikale venstre har vi stillet ændringsforslag om, at markedsrenten skal være gældende for de lån, der ydes til kommuner og almennyttige selskaber til arealerhvervelse. Det forekommer mig helt utroligt, men sådan er det altså, at regeringen finder det rigtigt at stille særlig billige lån til rådighed til de her nævnte formål, når vi ved, at det erhvervs-liv, som skal skabe grundlaget for vor eksistens fremover, trykkes af det høje renteniveau. Jeg anbefaler folkettingen at stemme for det pågældende ændringsforslag.

Det er vor opfattelse, at vi med de love, der tidligere er gennemført på det jordlovs-mæssige område, og med de love, der nu gennemføres med de af ministeren foreslåede ændringer, har imødekommet de ønsker, der faktisk er fremkommet fra hele den danske befolkning om at iværksætte en beskyttelse af den danske jord forud for vor indtræden i De europæiske Fællesskaber. Der er skabt den beskyttelse, der er brug for, således at den danske befolkning kan få mulighed for at nyde de mange goder, de rekreative områder byder på, herunder også erhvervelse af egen sommerhusgrund og sommerhus, idet boligministeren, som det fremgår af betænkningen, har tilkendegivet, at det ikke er hensigten, at der skal foretages egentlige opkøb i sommerhusområderne. Kun i ganske specielle tilfælde kan det komme på tale, og når der samtidig påregnes udlagt flere sommerhusområder, vil det ikke blive gjort vanskeligere for den enkelte at erhverve sommerhusgrund eller sommerhus fremover.

På denne baggrund vil jeg anbefale folkettingen at vedtage dette lovforslag.

Hastrup: Det har været et sagligt og omhyggeligt udvalgsarbejde, som har været dygtigt ledet af en bestemt og tillige tolerant udvalgsformand. Det er, forekommer det mig, et udvalgsarbejde, som på mange

[Hastrup.]

måder kunne danne forbillede for lovgivningsarbejdet i al almindelighed her i tinget. Resultatet er også blevet et bredt og efter mit partis bedømmelse acceptabelt forlig, som bedst muligt søger at løse den opgave, som var stillet os, og som jo gik ud på dels at sikre Danmarks rekreative områder, dels at sikre en hensigtsmæssig planlægning og udnyttelse af de arealer, der er egnede til feriemål, ved vort lands indtræden i det europæiske fællesmarked, også under hensyntagen til befolkningsudviklingen og det stadigt stigende behov for arealer til sommerhuse, til camping og til feriekolonier.

Jeg vil ligesom hr. H. C. Toft hæfte mig ved, at boligministeren under udvalgsforhandlingerne oplyste, at der er udlagt arealer til endnu ca. 150.000 sommerhuse, og at der på disse arealer opføres ca. 7.000 - 10.000 sommerhuse om året, således at der skulle være reserver til 20 års forbrug, samt at det er hensigten efterhånden at øge disse arealer, således at der fortsat bliver adgang til at opføre og eje private sommerhuse. Det konservative folkeparti tillægger disse oplysninger og dette tilsagn stor betydning, fordi vi har den opfattelse, at der i vort samfund fortsat bør være god mulighed for, at den enkelte familie kan komme til at eje og præge sin egen sommerbolig. Det er noget, der spiller en væsentlig rolle for mulighederne for personlig udfoldelse i et samfund, der på så mange andre områder bliver stadig mere og mere ensartet og også kedeligt for det enkelte menneske.

Arbejdet med lovforslaget om sommerhuse og camping har i det hele ydet et overordentlig nyttigt og nødvendigt bidrag til at skabe klarhed over borgernes retsstilling under den nye lovs bestemmelser. Det er fastslået, at såkaldt bondegårdsferie ikke kræver tilladelse, at camping med vederlag for enkelte campister på en ejendom kan finde sted, medmindre der er tale om et udlejningsforhold, der har en så langvarig og hyppig karakter, at det må betegnes som erhvervsmæssigt, og at en husejer i en sommerferieby — og jeg går ud fra, at det også vil gælde, selv om der f. eks. skulle være tale om København — uden tilladelse vil kunne udleje sin bolig eller en del deraf til sommergæster.

Jeg tror, at lovforslaget hermed bliver

renset for megen tvivl om bestemmelser, som vedrører en lang række af de traditionelt kendte ferieformer, der altså uantastet kan fortsætte på samme måde, som det tidligere har været tilfældet.

Vi har efter afslutningen af udvalgsarbejdet fået en henvendelse fra FDM med henblik på udformningen af cirkulæret om camperingsreglerne. Jeg ved ikke, om boligministeren er i stand til ved denne lejlighed at kommentere denne henvendelse og fremsætte en bemærkning, der måske kan virke beroligende over for den ret rigoristiske forventning, som FDM dér stiller til cirkulærets udformning.

Spørgsmålet om ansøgningspligten har vi grundigt drøftet under udvalgsarbejdet. Mit parti har som andre partier gjort det synspunkt gældende, at det egentlig burde være overflødig at ansøge om noget, hvortil man i forvejen havde ret i henhold til loven og lovens bestemmelser. Boligministeren har imidlertid overbevist os om det nødvendige i at få tilvejebragt et overblik over hele dette stærkt variabelt prægede område, men han har også ved en udtalelse i betænkningen kunnet berolige os med, at ansøgning i al almindelighed kun vil være at betragte som en simpel anmeldelse og alene som et bidrag til en central registrering.

Boligministeren har endvidere givet tilsagn om at avertere de nye lovbestemmelser, så befolkningen kan få det bedst mulige grundlag for at stifte bekendtskab med de nye lovregler. Vi har accepteret dette, men vil dog gerne lægge et godt ord ind for dem, der overser ansøgningsfrist eller avertering, hvilket erfaringsmæssigt kan komme til at dreje sig om ret mange. Jeg beder boligministeren om at administrere denne bestemmelse så liberalt, som det på nogen måde er muligt.

Bestemmelsen om, at det kan pålægges en ejer af en ejendom i et udlagt sommerhusområde, at ejendommen bringes frem til udnyttelse, er nok den væsentligste nyskabelse ved denne lovgivning. Det er et hidtil ukendt og uprøvet princip, men mit parti har kunnet anerkende dets berettigelse under hensyntagen til, at vi bliver stadig flere om det samme areal, og også for at modvirke spekulation.

Men det er naturligvis ikke et ufarligt princip, når det skal praktiseres over for den

[Hastrup.]

enkelte, som måske kan have særdeles legale grunde til ikke at ønske sin ejendom overført til anden anvendelse. Allerede efter lovforslaget blev det imidlertid fastslået, at princippet ikke kommer til at gælde nuværende ejere. Bestemmelserne får altså ikke tilbagevirkende kraft.

Under udvalgsbehandlingen er der tillige opnået enighed om, at påbud ikke skal kunne meddeles i tilfælde, hvor det er ægtefællen eller nære slægtninge, der erhverver en ejendom, f. eks. ved arv. Princippet er også modificeret ved udtalelserne i betænkningen om, at udnyttelsespåbud hovedsagelig tænkes anvendt i tilfælde, hvor en kapitalstærk virksomhed eller person erhverver en ejendom inden for et sommerhusområde med henblik på udstykning på et tidspunkt, hvor virksomheden i realiteten har opnået en monopollstilling i det pågældende sommerhusområde, at formålet vil være tilstrækkelig tilgodeset, når påbudet begrænses til foretagelse af udstykning og eventuelt byggemodning, at det normalt skal være kommunerne, der udøver påbudsretten, og, hvor dette ikke er tilfældet, boligministeriet på betingelse af tilslutning fra amterne, og at påbudet kun kan gælde den del af ejendommen, der ligger inden for det udlagte sommerhusområde.

Under disse omstændigheder har det konservative folkeparti kunnet tiltræde at stemme for princippet om udnyttelsespåbud, idet vi indser, at der kan forekomme tilfælde, hvor et sådant påbud kan være rimeligt og nødvendigt.

Med hensyn til sanktionsbestemmelserne, såfremt et påbud ikke respekteres, har vi en afvigende holdning, idet vi finder det for vidtgående at give staten mulighed for at ekspropriere ejendommen. Vi har den opfattelse, at det hidtil anvendte princip med bøder, eventuelt i form af dagbøder, vil være fuldt tilstrækkeligt. I øvrigt vil pligten til at deltage i byggemodningsudgifter og ejendomsskatterne formentlig i de fleste tilfælde medføre, at ejeren af et areal af den art, det her kan komme til at dreje sig om, må se sig nødsaget til at respektere den planlægning og udnyttelse, myndighederne har tiltænkt hans ejendom.

Vi stiller derfor ændringsforslaget under nr. 6, der ændrer sanktionsbestemmelsen fra

ekspropriation til bøde. Vi anerkender dog, at ændringsforslag nr. 7, der begrænser ekspropriationsadgangen til den del af ejendommen, der ligger inden for det udlagte område, repræsenterer et fremskridt i forhold til lovforslagets oprindelige formulering; hvis vort ændringsforslag skulle blive nedstemt, vil vi derfor kunne stemme for ændringsforslag nr. 7.

Ændringsforslagene til zonelovforslaget kan vi tiltræde, efter at boligministeren dels i form af et yderligere ændringsforslag, dels i form af sin tilslutning til bemærkningerne i betænkningen har præciseret, at der kun undtagelsesvis vil blive tale om, at boligministeriet på eget initiativ omgør en dispensation, som har opnået det lokale amtsråds eller byudviklingsudvalgs godkendelse.

Vi tillægger det tillige væsentlig betydning, at den nye ordning også kommer til at omfatte højspændingsledningerne. Vi håber, dette vil kunne bidrage til, at de hidtidige kompetencestridigheder imellem ministeriet for offentlige arbejder og boligministeriet på dette punkt nu omsider kan bringes til ophør. Det er meget væsentligt for planlægningen, at de centrale myndigheder har en koordineret holdning, og det er måske i det hele taget et emne, som også på andet plan burde gøres til genstand for øget justits.

Vi har nu færdiggjort arbejdet med det, som handelsministeren i sin tid betegnede som forudsætningslovene for vor indtræden i fællesmarkedet. Det skal nok vise sig at være love, som erfaringerne vil give os anledning til at ændre, efterhånden som bestemmelserne omsættes i praksis, fordi der jo, navnlig for så vidt angår påbudspligten, er tale om et helt nyt område for vort lovgivningsarbejde.

Jeg tror imidlertid, at der her er opnået et resultat, som ikke bare er forsvarligt, men som også betegnes som væsentligt, ikke mindst fordi det har kunnet opnås i næsten fuldstændig enighed mellem folketingets 5 politiske partier. Det vil kunne forbedre muligheden for en hensigtsmæssig udvikling og rimeligere udnyttelse af vort lands arealer, og det vil kunne bidrage til at fjerne én af anstødsstenene for dansk tilslutning til det europæiske fællesmarked. Det er tillige et eksempel på, at når ønsket er til stede, kan der samarbejdes i dette folketing på tværs af de skel, som ellers deler partierne.

[Hastrup.]

Dette er, forekommer det mig, i sig selv noget særdeles opmuntrende og højst inspirerende.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale, at de to lovforslag vedtages med de af ministeren stillede ændringsforslag, idet jeg jo altså tillige må anbefale, at tinget stemmer for det af mit parti stillede ændringsforslag nr. 6 til § 5 i lovforslag nr. 1:12.

Henry Christensen: Da vi havde første behandling af disse lovforslag, gav jeg på venstres vegne tilsagn om en saglig og positiv medvirken i det efterfølgende udvalgsarbejde. Det løfte mener jeg vi har holdt, og jeg mener, vi har haft et sagligt og godt udvalgsarbejde, som mange har bidraget til, både inden for udvalget og udenfor, nemlig de, der har bistået udvalget på forskellig vis.

Jeg skal heller ikke nu lægge skjul på, at vi i venstre jo også har kunnet vurdere nogle af de forslag, vi nu har til behandling, med betænkelighed, fordi de klart var udtryk for betydelige indgreb over for borgerne. Når vi alligevel har affundet os med denne lovgivning, hænger det sammen med, at der i vide befolkningskredse har været et stærkt ønske om, at vi forud for dansk tilslutning til EF og afgørelsen herom skabte et værn for danske rekreative arealer, så langt det var muligt. Det har været hensyn, der også har spillet en stærk rolle i vor overvejelse. Og det, som vi derfor måtte lægge vægt på under udvalgsarbejdet, var et forsøg på at få skabt en så klar afgrænsning og præcisering af disse indgreb, som det var vel muligt.

Jeg kan være meget enig med hr. Orla Møller om, at en væsentlig del af ændringsforslagene har inspiration i de bemærkninger, der fulgte den oprindelige lovtækst. Men vi fandt, at bemærkningerne i mange henseender var nok så afbalanceret udformet, og det måtte være en vigtig opgave for folketinget i selve lovtæksten at præcisere betingelserne for vidtgående indgrebs anvendelse. Vi er tilfreds med, at vi har nået enighed om disse præciseringer. Jeg tror, man fra alle sider kan være tilfreds hermed; der er i hvert fald grund til det set med vore øjne.

Jeg er enig med hr. Hastrup i, at den mest vidtgående af bestemmelserne, i hvert

fald den største nydannelse, er at finde i forslaget om den såkaldte påbudspflicht, og jeg skal ikke lægge skjul på, at vi kan have visse betænkeligheder ved dette forslag. Jeg misunder ikke boligministeren eller de myndigheder, der i givet fald skal anvende reglen. Jeg har imidlertid den tro, at en meget stor del af den lovgivning, vi har på disse områder, nok i praksis skal gøre denne bestemmelse overflødig, og skulle det vise sig at være tilfældet, går jeg ud fra, at man ud fra alle synspunkter kan være tilfreds hermed. Jeg går ikke ud fra, at det kan være noget ønske at skulle anvende den mest pinagtige bestemmelse, som man måske i givet fald kan have.

Under drøftelserne har det imidlertid for os været vigtigt at finde ud af, om vi kunne give den en mere tilfredsstillende udformning, og for os har det været mere tilfredsstillende, at hovedreglen måtte blive, at et sådant påbud, som der er tale om, kun kan gennemføres almindeligvis på basis af en beslutning i kommunalbestyrelsen og kun i ganske særlige tilfælde af boligministeren og i så fald med baggrund i en tilslutning fra det pågældende amtsråd. Derved tror jeg vi får et større lokalt kendskab med ind i afgørelsen, og også det har været vigtigt. Vi har lagt særlig vægt på, når påbudsbestemmelsen skulle stå der, da at få disse ændringer gennemført. Men jeg vil gerne sige også over for de konservatives ændringsforslag om sanktionsbestemmelserne, at det naturligvis heller ikke er noget, vi i særlig grad er forligt med, at der er en sanktionsbestemmelse her i retning af en ekspropriationsbestemmelse. Den mere vidtgående ekspropriationsbestemmelse står imidlertid i det andet lovforslag, som der har været enighed om i udvalget, men det mest ubehagelige er nu selve påbudsbestemmelsen og gennemførelsen af påbuddet. Der har vi haft den opfattelse i venstre, at det ikke var en bedre situation for borgerne at blive tvunget til at efterleve påbuddet i kraft af bøder og eventuelt dagbøder med de konsekvenser, der lå heri, og at det derfor var vigtigere at få fastslået betingelserne og indskrænket i givet fald adgangsmuligheden for anvendelsen af påbuddet, end om man valgte den ene eller den anden sanktionsbestemmelse, når denne under alle omstændigheder skulle have det formål at gennemtvunge påbuddet.

[Henry Christensen.]

Jeg vil videre gerne fremhæve betydningen af, at der i udvalget har været enighed om og klar tilslutning fra ministerens side til, at det med de bestemmelser, der her gennemføres, ikke er hensigten at søge lagt vanskeligheder i vejen for den almindelige adgang for borgerne til at erhverve deres eget fritidsareal, det være sig kolonihave eller sommerhus. Jeg synes, det er vigtigt, at det slås fast, og at der altså ikke er nogen hensigt i den henseende; tværtimod må det stadig være en vigtig ting for vores politik at søge skabt så gode muligheder for borgernes erhvervelse af deres egne fritidsarealer om vel tænkeligt.

En anden af de bestemmelser, som der ikke har været enighed om, er bestemmelsen om udlån af de 100 mill. kr., som man altså rundt har foreslået, og hvor man jo under udvalgsbehandlingen har tilkendegivet fra regeringens side, at det modsat de oplysninger, man gav ved lovforslagets fremsættelse, nu var hensigten, at disse beløb skulle udlånes til lavere rente end markedsrente. Det har gjort det ændringsforslag, som venstre, de konservative og de radikale har stillet i fællesskab, nødvendigt. Vi har faktisk svært ved at forstå, hvad meningen med pengepolitikken er. Er det meningen, at den stramme pengepolitik og den høje rente ensidigt skal ramme den del af pengenes anvendelse, der går til udbygning af produktionen og til skabelse af arbejdspladser her i landet, medens man, når det drejer sig om fritidsaktiviteter, skal køre med en væsentligt lavere rente? Jeg tror, det kan være svært at forstå mange steder i befolkningen, at man virkelig vil indskrænke pengepolitikens anvendelse alene til med hårdhed at ramme ned i produktionen og investeringen med virkning for beskæftigelsen, og jeg beklager, at det ikke har været muligt at komme i forhandling med regeringen på et andet grundlag end det, som regeringen her har givet udtryk for.

Vi vil gerne understrege betydningen også af de foreslåede ændringer i forslaget vedrørende land- og byzoneloven, således at den ændrede kompetencefordeling, der her er foreslået, alene kommer til at gælde områder, som må anses for at være af mere vidtrækkende betydning, altså mere omfattende områder. Jeg tror, det er vigtigt, at vi også

nåede til det resultat under udvalgsbehandlingen, men forstår, at problemer omkring land- og byzoneloven vender vi tilbage til på et andet tidspunkt her i folketinget, og skal derfor ikke yderligere gøre bemærkninger hertil.

Jeg vil til slut sige, at bortset fra de særlige ændringsforslag, jeg har omtalt, kan vi medvirke til de øvrige ændringsforslag, som vi betragter som gode og som forbedringer, og derefter også til at bære lovforslagene igennem her i det høje ting. Vi lægger ikke skjul på og bør ikke lægge skjul på over for befolkningen, at der er og kan vise sig ubehagelige bestemmelser i lovforslagene for befolkningen, og derfor vil jeg også gerne have lov til at udtrykke det ønske, at de myndigheder på forskelligt plan, der skal administrere disse bestemmelser, vil gøre det med tolerance og forståelse for det levende livs vilkår og krav og bestræbe sig for ikke at anvende indgreb unødvendigt, hvor det ikke er virkelig velbegrundet ud fra de hensyn, man her gerne vil have tilgodeset.

Jeg er godt klar over, at der er bestemmelser, der går videre end absolut knyttet til spørgsmålet om dansk tilslutning til EF, selv om denne er hovedbegrundelsen for gennemførelsen af disse lovforslag nu. I modsat fald, vil jeg gerne sige, måtte det have været meget afgørende at insistere på, at et mere omfattende grundlag for en fremtidig planlægningslovgivning var blevet fremlagt og behandlet som forudsætning for stillingtagen til nogle af enkeltproblemerne, men vi har under hensyn til den situation i anden henseende, vi står over for, accepteret alligevel i den nuværende situation at medvirke til afklaring og gennemførelse af de foreslåede bestemmelser.

Svend Haugaard: Jeg vil gerne slutte mig til de glædestoner, der har lydt over, at det er lykkedes at nå frem til et forlig mellem 5 partier om denne meget vigtige sag, vigtig i EF-betydning, men også for dansk jordlovgivning i det hele taget.

Det er stærke jordlove, jeg kunne fristes til at kalde dem radikale, og det har været muligt punkt for punkt at sikre dansk styring af, hvem der skal have lov til at erhverve dansk jord. De ændringer, der er foreslået, har ikke på nogen måde udvandet lovforslagene, tværtimod sker der på enkelte

[Svend Høugaard.]

områder en skærpelse; det gælder f. eks. med hensyn til forkøbsret for skove, for marsk og for frie jorder. De øvrige ændringer er, som hr. Orla Møller fremhævede det, skabt for at klargøre lovens hensigt, ikke for at svække den.

Nu da resultatet er hjemme, er der grund til, som det allerede er sket fra flere sider, at komme med et anerkendende nik dels til ministeren, dels til formanden for udvalget, men jeg synes, vi skal tage hele udvalget med og sige, at hvert enkelt medlem i udvalget har vist en meget stor vilje til at nå frem til enighed. Jeg mener, at det, der her er sket, har været et godt eksempel på sundt dansk folkestyre, hvor det politiske ansvar har ligget mange hestelængder foran partipolitisk kortsyn.

Det er vigtigt, at vi får den størst mulige sikring af danske interesser, men det er også vigtigt, at vi ikke foretager større indgreb, end at denne hensigt bliver nået, og det er meget vigtigt, at vi ikke får en overhåndtagende administration. Jeg mener derfor, det er godt, at der sker undtagelser f. eks. vedrørende bondegårdsferie, camping på privat område, privat bolig osv. på en sådan måde, at man ikke administrerer videre, end det er strengt nødvendigt. Jeg vil i det hele taget henstille til administrationen af disse love, at man er smidig, at man husker den egentlige hensigt med lovene, og at de ikke bliver restriktioner for restriktionernes skyld.

Hvad angår lovforslaget om sommerhuse og camping, er vi fra radikal side ikke enige med de konservative i, at der skal være bødeforlæg fremfor ekspropriation, hvor man sidder et påbud overhørig. Det er ting, der meget sjældent vil ske, og vi tror kun, det vil ske, hvor der er tale om direkte spekulationshensigt, og i øvrigt jo kun dér, hvor planlægning bliver gennemført. Det vil ikke være den oprindelige ejer, der spekulerer på denne måde, det vil være en mellemmand, og vi mener, at ekspropriation i en sådan sag er mere hensigtsmæssig til at imødegå, at samfundsplanen forsinkes; vi må derfor stemme imod de konservatives ændringsforslag.

I lovforslaget om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål havde det radikale venstre helst set, som vi har fremført i ud-

valget, at statsmidler kun blev anvendt til køb af jord til offentligt eje, dvs. at vi har ønsket, at kommunerne skulle have været inde i billedet og haft en statsstøtte til køb af rekreative arealer; så kunne man derfra have udlejet til foreningerne. Det mente man i socialdemokratiet og SF åbenbart var for socialistisk igen, og det kunne man altså ikke gå med til. Jeg beklager det, fordi jeg mener, det er den bedste sikkerhed dér, hvor samfundet overtager jorden. Dér kan der nemlig ikke opstå nogen som helst diskussion om, hvorvidt man diskriminerer, hvad der muligvis kan opstå med hensyn til foreningerne.

Men når vi er gået med til at acceptere forslaget, er det som led i den større enhed, og det betyder ikke, at vi har forladt vores principielle standpunkt: at det bør være samfundet, der overtager sådanne arealer, og vi forbeholder os i høj grad retten til at rejse dette principielle synspunkt ved senere lejlighed. Men når det nu altså blev flertallets opfattelse, må vi sige, at med hensyn til renten over for dem, der får disse lån, er vi mere enige med ministerens første oplæg end med hans næste, nemlig det oplæg, hvor udgangspunktet for renten skulle være markedsrenten. Vi er derfor med i ændringsforslaget til støtte for ministerens oprindelige forslag, at man tager markedsrenten som udgangspunkt.

Jeg vil gerne fremhæve betænkningens ønske om, at der skal ske en koordinering ikke alene over for jorderhvervelser, men, ikke mindre, over for administrationen af den erhvervede jord, og jeg vil gerne tilføje, at jeg mener, det vil være praktisk, om man her bygger på bestående muligheder. Vi har lokale jordbrugskommissioner, som har et meget stort lokalkendskab, har meget stor erfaring, har megen viden om jordværdierne, og som samtidig vil være en billig administration. Jeg vil meget gerne henstille, at man tager det med i overvejelserne.

Jeg håber i det hele taget, at ministeren vil underrette udvalget om de videre planer om koordinering, og at der findes en mulighed for, at et udvalg kan drøfte den praktiske tilrettelæggelse. Vi har snakket så meget om koordinering i nogle år, og nu er der mere behov end nogen sinde for, at vi virkelig gennemfører det.

Med hensyn til by- og landzoneloven ret-

[Svend Haugaard.]

tede jeg under første behandling nogle stærkt kritiske bemærkninger imod lovforslaget, som kunne betyde, at man forlod den decentralisering, man har opnået, til fordel for en central indflydelse på afgørelserne. Nu er slutresultatet blevet, at det kun bliver i ekstraordinære tilfælde af stor rækkevidde, og hvor man må skønne at lovens hensigt ikke er blevet fulgt, at der kan gribes ind fra ministerens side, og kun efter forhandling med kommunerne og efter tilslutning fra amtsrådet. Det betragter vi som en meget betydelig forbedring, og vi kan derfor tilslutte os også dette ændringsforslag.

Hertil kommer noget i betænkningen, som jeg gerne vil fremhæve, nemlig et løfte fra ministeren om, at der i de kommende cirkulærer om by- og landzonelovens administration vil blive redegjort for synspunkter, som skal lægges til grund for tilladelser med henblik på at tilsikre mulighed for lokal udvikling og erhvervsudøvelse. Jeg vil gerne gentage det sidste: tilsikre mulighed for lokal udvikling og erhvervsudøvelse. Dette rigtigt praktiseret betyder en afgørende mulighed for, at de sidste års afvikling af mange landsbyer nu i stedet for kan blive det, det gerne skulle være, en udvikling.

Jeg vil gerne her spørge ministeren, om jeg må opfatte dette som en erkendelse af, at by- og landzoneloven hidtil i mange egentlige landområder har givet en uheldig udvikling, som nu bør ændres. I parentes må jeg måske lige have lov til at henstille, at det kunne være rart, om en ankesag fra kommunen og frem til ministeren ikke skulle være et helt år om at få et nej som slutresultat.

Med denne ene ændring om markedsrenten som undtagelsespunkt kan vi fra det radikale venstres side anbefale de tre lovforslag til vedtagelse med de af boligministeren foreslåede ændringer. Deres stærke virkning får de sammen med en række hidtidige love og bestemmelser; det gælder 1959-loven om erhvervelse af fast ejendom, det gælder naturfredningsloven, det gælder by- og landzonelovens byggebestemmelser, og det gælder påligning af landbrugspligten, som det ikke mindst med henblik på EF har vist sig uhyre vigtigt at fastholde. Jeg kunne godt her ønske, at man nåede frem til en mere sam-

let matrikulering, sådan at også friarealer, der i dag hører til en landbrugsejendom, blev matrikuleret sammen med landbrugsjorden med landbrugspligt.

Endvidere har vi bestemmelsen om, at aktieselskaber ikke kan overtage landbrugsjord uden særlig tilladelse. Det har været fremført flere gange i EF-debatten, at det ville være muligt for store europæiske koncerner at overtage dansk landbrugsjord og selv producere landbrugsprodukterne. Jeg vil gerne slå fast: dette kan ikke lade sig gøre ifølge dansk lov, hvorefter heller ikke danske aktieselskaber har en sådan ret.

Vi har dermed, mener jeg, dækket alle vigtige områder ind, og hvis der skulle vise sig huller på et eller andet tidspunkt, har vi også her muligheder. Vi kunne tænke os f. eks., at den nuværende landbrugsordning med, at man skal have været 2 år praktisk landbruger i det pågældende land, hvor man vil købe landbrug, bortfaldd. I så tilfælde kan vi på dansk regning gennemføre et krav om egnethed, som også gælder danske og dermed ikke betyder diskrimination. Skulle ødegårdsproblemet opstå hos os — vi har hidtil ikke kendt det, for ved ødegårde i EF-forstand er der tale om dyrkbar jord — så kan vi fastholde kravet om, at dyrkningspligten skal overholdes, og vi vil være i stand til at løse også dette problem. Hvis de frie jorder skulle opstå på den måde, at der kunne blive tale om at erhverve et større antal til erhvervsformål, ja, i så tilfælde har vi mulighed for også over for danske at gennemføre en maksimering af det antal frie jorder, som man kan erhverve, til f. eks. 2; det vil betyde, at så er man nede under den grænse, hvor der kan være tale om erhverv, og så er det 1959-loven, der gælder, og det vil sige, at udlændinge kun kan komme i betragtning, hvis de kan opfylde 1959-lovens krav.

Vi mener altså, at vi er dækket særdeles godt ind, og jeg må sige personlig: bedre dækket ind, end jeg på forhånd egentlig havde troet var muligt.

Der kan være andet, der mangler. Der kan være den omtalte koordinering, som vi ikke er færdige med. Der kan være afgift på jord, hvor man hæver landbrugspligten. Der kan være værdistigning på jord i det hele taget. Der kan være spørgsmål om mere samtlende matrikuleringsbestemmelser, om

[Svend Haugaard.]

bedre jordfordelingsmuligheder, om bestemmelser om udstykning af landbrugsjord til privat rekreativt formål osv., men det er ting, som ikke direkte har EF-relevans; det siges blot, for at man kan forstå, at vi, fordi vi har fået dette forlig, ikke er færdige med jordlovsproblemer i de kommende år. Men det meste af det, jeg her har nævnt, er jo ikke boligministerens område.

Som helhed må jeg sige på det radikale venstres vegne, at vi synes, de tre lovforslag er et meget stort fremskridt, som det radikale venstre hilser med glæde.

Maigaard: Det er jo en meget vigtig lovgivning, vi her er ved at gøre færdig, så vigtig, at boligministeren har følt sig foranlediget til at give en middag i den anledning. Jeg er taknemlig for, at det foregår i daglig påklædning, men jeg må nok sige, at jeg synes, boligministeren lancerer problemstillingen lidt vel stærkt, når han siger, at det drejer sig om det afsluttende arbejde i folketinget — jeg citerer: „angående EF-jordlovsforslagene“.

Det er en misforståelse, synes jeg nok, som man har prøvet at lancere disse jordlove med, at der var en tæt sammenknytning mellem jordlovene og fællesmarkedet, og den vil jeg gerne opholde mig lidt ved.

Man kan gå ind i problemstillingen på 2 måder. Man kan sige, at det, det drejer sig om, er at bevare dansk jord på danske hænder, og det er det, lovgivningen skal tilsigte. Bortset fra at denne nationale klang — den danske jord og de danske hænder — jo er lidt uvant i Europadebatten, så sikrer den lovgivning, der her er lagt op, ikke et sådant formål, og det vil jeg godt komme tilbage til om et øjeblik.

Man kan også gå ind i problemet på en anden måde. Man kan sige, at vi i forvejen har et jordproblem, og at dette jordproblem forstærkes af et eventuelt medlemskab af fællesmarkedet, at jordproblemet altså eksisterer uafhængigt af markedsproblematikken, og at der er behov for en lovgivning uafhængigt af markedsproblematikken. Det er — og det glæder mig — den opfattelse, der øjensynlig gør sig gældende i ministeriet. For hvis vi ser i bemærkningerne til de lovforslag, vi behandler, så fremhæves det igen

og igen, at det er denne opfattelse, man lægger op.

Hvis vi f. eks. tager lovforslaget om sommerhuse, så står der i bemærkningerne:

„De foreslåede bestemmelser må ses på baggrund af den accelererende efterspørgsel efter jord til privat rekreativ udnyttelse — en efterspørgsel, som må forventes yderligere øget efter Danmarks eventuelle indtræden i De europæiske Fællesskaber“.

En lignende tankegang finder vi i bemærkningerne til lovforslaget om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål; her står:

„Disse forslag tilsigter at udbygge beskyttelsen af de danske naturressourcer, navnlig på baggrund af den forventede øgede efterspørgsel efter jord ved Danmarks eventuelle indtræden i De europæiske Fællesskaber.“

I by- og landzonelovforslaget finder vi den samme tankegang i bemærkningerne; jeg citerer:

„Det pres på det åbne land, som har vist sig stadig stigende, og som må ventes at ville gøre sig gældende med forøget styrke efter Danmarks eventuelle tilslutning til De europæiske Fællesskaber, gør det ønskeligt, at der gennemføres enkelte ændringer af loven.“

I denne forstand, at der altså er et jordproblem, som måske og formodentlig vil blive forstærket ved en eventuel tilslutning til fællesmarkedet, kan jeg acceptere, at der er en sammenhæng, men ikke på nogen anden måde.

Det siges, og det er også blevet sagt fra talerstolen i dag, at det er opgaven at bevare dansk jord på danske hænder, og jeg morer mig en smule, for der er dog områder, hvor vi ikke alle er europæere for. Herren. Men jeg synes, det er en vanskelig opgave at stille sig på vej ind — og det er jo det, flertallet ønsker — i en international organisation, der har den erhvervsmæssige etableringsfrihed som en hovedkonstruktion i sin opbygning. Jeg peger på, at Romtraktaten ikke mindst i artikel 52 og artikel 54 slår dette dogme om etableringsfriheden fast, og jeg peger på, at man siden hen i fællesmarkedet har udbygget det; jeg vil især henvise til den belysning, Ministerrådet har truffet

[Maigaard.]

i 1961, som hedder „Almindelig plan om ophævelse af etableringsfriheden“, som findes i lovforslagets tillæg 2, side 491 ff, og som jeg for nemheds skyld vil nøjes med at kalde Almindelige plan.

Hvis vi kigger på disse ting og så den strøm af direktiver, der er givet på baggrund af Romtraktaten og Almindelige plan, synes jeg, det står åbenbart, at man ikke kan sikre den danske jord på de danske hænder ved en eventuel indtræden i fællesmarkedet. Jeg vil i hvert fald gerne pege på 8 områder, hvor der efter mit bedste skøn er afgørende huller i den eksisterende danske lovgivning, hvis ulykken skulle ske, at landet kom i fællesmarkedet.

Først vil jeg pege på, at jordkøb til boligbyggeri og til erhvervsmæssige formål i byområderne er et område, som er fuldstændig uberørt. Jeg henviser til Almindelige plans bilag 1, som gør bygge- og anlægsvirksomhed til erhverv, som er omfattet af etableringsfriheden. Man vil kunne se nogle eksempler på det, hvis man tager det bilag fra markedsudvalget, som har nr. 50, og som er markedssekretariatets besvarelser på Fællesorganisationen af almennyttige danske Boligselskabers spørgsmål om markedsproblematikken. Her hedder det i spørgsmål 1 A:

„Vil der blive fri adgang for udlændinge til køb af jord til byggeri af boliger og til byerhvervsmæssige formål?“

Og svaret lyder:

„Det følger af EFs enkelte liberaliseringsdirektiver sammenholdt med den almindelige plan om ophævelse af begrænsninger i etableringsfriheden, at liberaliseringen af etableringsretten inden for de enkelte erhverv omfatter ret til at erhverve fast ejendom, når dette er af betydning for udøvelsen af erhvervet.“

Det hedder videre i spørgsmål 2 A:

„Vil der blive fri adgang for udlændinge til opførelse med påfølgende udlejning eller salg af boliger og erhvervsbygninger?“

Og svaret lyder:

„Ja. Efter direktiv nr. 67/43 sammen-

holdt med direktiv nr. 64/429 skal personer og virksomheder, der omfattes af direktiverne, have ret til på samme vilkår som danske at opføre boliger og erhvervs-ejendomme med henblik på efterfølgende udlejning eller salg.“

Det er altså, om jeg så må sige, det ene hul i fæstningen.

Det andet drejer sig om sommerhusområderne. Der har vi i udvalget beskæftiget os med et meget centralt direktiv, som hedder 67/42, og som karakteristisk nok ikke findes i sin udstækning på dansk, selv om dets omfang er af kolossal betydning, når man skal prøve at vurdere konsekvenserne af et eventuelt medlemskab. Vi har heldigvis kernebestemmelsen på dansk, så jeg skal spare tinget for at citere direktivet på tysk, endsige fransk — det ville ikke lyde godt — og nøjes med at tage det frem, som vi beskæftigede os med i udvalget, og som er kernebestemmelsen.

Der citerer jeg direktiv 67/42 med følgende:

„Gruppen“ — og der er altså tale om den gruppe, som etableringsfriheden omfatter — „omfatter alle former for handel med og administration af fast ejendom foretaget af personer eller selskaber, som erhvervsmæssigt opnår deres indkomst — enten ved køb, salg, udlejning, bortforpagtning eller administration af bebyggede eller ubebyggede arealer og navnlig af industrielt, handelsmæssigt eller på anden måde erhvervsmæssigt udnyttede lokaler samt af beboelsesrum — eller af rettigheder til disse formuegoder — eller ved virksomhed som sagkyndig eller medlemmand i forbindelse med forretninger med disse formuegoder eller rettigheder“.

Det vil sige, at det vil være muligt i sommerhusområderne at erhverve jorden for udlændinge, at opføre sommerhuse og at sælge dem, idet ejendomshandel jo er et erhverv, som er omfattet af bestemmelserne om fri etableringsret. Man kunne anføre, at forkøbsretten, som denne lovgivning arbejder med, netop skulle tage højde for et så-

[Maigaard.]

dant opkøb i sommerhusområderne. Men dér vil jeg gerne henvise til Almindelige plan III, afsnit B, som udtrykkelig fastsætter følgende, idet jeg citerer — man nævner altså det, man ikke må, og man siger så:

„Vilkår, som i henhold til administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser eller ifølge administrativ praksis stilles for adgangen til eller udøvelsen af en selvstændig virksomhed, og som, om end de gælder uden hensyn til nationalitet, udelukkende eller hovedsagelig hindrer udlændinges adgang til eller udøvelse af sådan virksomhed“.

Altså, man må ikke diskriminere nationalt med de midler, man har, heller ikke med et middel som forkøbsretten. Jeg føjer til: hvor ønskeligt det end kunne være i tilfælde af et medlemskab.

Det tredje område, som vil ligge blot, er vore skove. Efter Almindelige plans bilag IV er alt, hvad der har med skove at gøre; underkastet bestemmelserne om etableringsfriheden, og det er udbygget i et direktiv fra Ministerrådet, som har nr. 67/654. Det viser sig — og her går vi over i det fjerde område — når man læser dette direktiv, at det ikke alene er skovene og det, der forbindes dermed, som er omfattet af etableringsfriheden, det er også alt, hvad der har med frugtavl at gøre; og går man videre og læser direktivet til ende — og det er så det femte — viser det sig, at planteskolevirksomhed også er et frit erhverv og altså underkastet den frie etableringsret. Jeg understreger, at forkøbsretten, hvis nogen skulle føle sig fristet til at bruge den i en sådan markedssituation, hvor vi blev presset på jordområdet, selvsagt ikke gælder frugtavl eller planteskolevirksomhed, og jeg understreger også, at forkøbsretten som allerede nævnt skal administreres efter Almindelige plans bilag III, afsnit B, som forbyder diskrimination.

Det sjette område, som jeg synes vi skal kigge på, er landbrugsområdet. Jeg synes, det er vigtigt at slå fast, at Romtraktaten, som vi jo i givet fald skal underskrive, forudsætter fri etableringsret også på landbrugsområdet, og jeg understreger igen, at Kommissionen i 1969 fremlagde et forslag om fri etableringsret for landbruget.

Jeg ved godt, at det er regeringens opfattelse, at en sådan fri etableringsret på land-

brugsområdet ikke vil blive skabt, og man henviser til, at det skal gennemføres enigt, og at en række af de kommende medlemslande, herunder Danmark, plus Frankrig vil modsætte sig en sådan fri etablering på landbrugsområdet. Lad os så sætte, at det holder; så synes jeg alligevel, at der er betæneligheder, man må anføre; og dér vil jeg gerne pege på en kombination af 2 direktiver, som er et helt åbent hul i vor lovgivning.

Vi kender alle bestemmelsen om, at man kan etablere sig frit i landbruget efter 2 års arbejde uden afbrydelse inden for landbrugserhvervet. Det er den ret, som borgerne i medlemslandene har efter direktiv 63/261. Men hvis man så videre læser det direktiv, der hedder 67/531, viser det sig, at forpagtninger også er frie, og hvis man altså kombinerer dette med, at man skal arbejde 2 år uafbrudt ved landbruget, med denne ret til fri forpagtning, betyder det, at denne 2 års tærskel, som man opstillede for landbrugsområdet, ikke er meget værd.

Jeg føjer til, fordi hr. Svend Haugaard var inde på nogle betragtninger om selskabers adgang til at drive landbrugserhverv, at ifølge dette direktiv, som altså netop handler om forpagtninger, har selskaber også ret til at forpagte landbrugsejendomme frit.

Vi har ydermere på landbrugsområdet drøftet ødegårdsdirektivet, nr. 63/262, et direktiv, som giver fri etableringsret for landmænd på ødegårde, dvs. gårde eller ejendomme, som har været ude af drift i 2 år. Jeg ved godt, at man vil føje trøstende til, at alt dette skal i givet fald først sættes i værk i 1978, når overgangsperioden udløber, men det er, som om man lovgiver ud fra og laver politik ud fra, at 1978 er en vældig fjern fremtid; derfor vil jeg da godt understrege, at 1978 kun er sølle 6 år fremme, det er noget, der meget nemt kan blive nutid.

Det syvende punkt, jeg vil pege på, er spørgsmålet om privatejede sommerhuse. Det er ikke noget erhvervsmæssigt, det er derfor noget, som fællesmarkedet ikke definerer reglerne for, det er regler, vi selv bestemmer. Og dér er det jo sådan, som det også fremgår af betænkningens bilag, at vi stiller et bopælskrav; vort krav til at erhverve sommerhus er ikke nationalt, det er ikke sådan, at enhver dansker kan erhverve et sommerhus, men man skal have fast og

[Maigaard.]

varig bopæl i landet, og det vil sige, at alle, der efter gældende administrativ praksis har fast og varig bopæl, kan erhverve et sommerhus. Der tror jeg nok det er stiltfærdigt at sige, at et fællesmarkedsmedlemskab vil medføre, at langt, langt flere udlændinge kvalificerer sig, får ret til at erhverve sommerhus efter den praksis, der gælder i dag.

Jeg vil så for at slutte disse betragtninger om etableringsretten sige, at hvis man prøver at se tingene i sammenhæng, først Romtraktatens bestemmelser fra 1957, så Almindelige plan for 1961 og så dette væld af direktiver, som er kommet til siden, så står det helt åbenbart, at der i fællesmarkedet er sat en udvikling i gang, som ikke stopper ved dansk medlemskab, men som går videre. Altså, det, vi diskuterer nu, denne etableringsfrihed, som vi diskuterer nu, det er status ved 1972, men der stopper udviklingen ikke. Der er sat en kraft i gang, som ikke bliver standset, hvis vi går ind, og det, vi ser nu, er kun begyndelsen.

Det sidste spørgsmål, jeg vil beskæftige mig med i forbindelse med markedsproblematikken, er spørgsmålet om priserne. Der er intet gjort for at dæmpe prisstigninger ved en eventuel indtræden, og der er intet gjort for, at samfundet inddrager værdistigninger i tilfælde af indtræden, og jeg gad se den, der vil hævde, at en indtræden ikke vil skabe et pres på jordpriserne.

Det glæder mig, at man i ministeriet har den opfattelse, som jeg har, at indtræden vil skabe et pres på priserne. I bemærkningerne til lovforslaget om sommerhuse tales der jo om, jeg citerer:

„en accelererende efterspørgsel . . . , som må forventes yderligere øget efter Danmarks eventuelle indtræden“.

I bemærkningerne til erhvervslovsforslaget tales der om:

„den forventede øgede efterspørgsel efter jord ved Danmarks eventuelle indtræden“.

I bemærkningerne til by- og landzonelovforslaget tales der om:

„Det pres på det åbne land, . . . og som må ventes at ville gøre sig gældende med forøget styrke efter Danmarks eventuelle tilslutning.“

Der er ingen, som skal bilde mig ind, og jeg tror heller ikke, nogen vil bilde mig ind,

at dette øgede pres, som man forudsiger i ministeriet, ikke vil få prismæssige konsekvenser. Skulle man være i tvivl, kan man læse Meddelelser fra Landbrugsrådet nr. 12, som er udkommet den 23. marts d. å. Her behandler Frede Vestergaard problemet, og han kommer til det resultat, at agerjorden i Tyskland er dobbelt så dyr, som den er i Danmark, også selv om man, når man stiller regnestykket op i Danmark, regner bygningerne med, men ikke gør det i Tyskland. Det er Frede Vestergaard, som har påvist, at der i disse 7 år fra 1963 til 1970 kun er flyttet 47 tyske landmænd til Frankrig, og det finder han trøst ved, men jeg vil gerne understrege, at landbrugsjorden, sådan som lovgivningen er herhjemme, efterspørges af andre end landmænd, og at der derfor efter min mening ikke er megen trøst at søge hos de 47 tyske landmænd, som tog til Frankrig. Det er andre problemer, vi kommer til at stå over for. Jeg understreger altså, at der givetvis vil komme prismæssige konsekvenser ud af et eventuelt medlemskab, og at der intet er gjort for at gardere sig.

Ja, efter hele denne fællesmarkedsgebrækkelighed vil jeg gerne tale om det lysere og det gladere, nemlig de lovforslag, vi behandler, og dér vil jeg sige, at de kun angriber en del af vores jordlovsproblemer. De dækker omkring 90 pct. af cirkelns 360°, men inden for denne begrænsning synes jeg der er tale om gode lovforslag. Jeg synes, at de er blevet rammende karakteriseret af Berlingske Tidende den 20. maj i år, hvori der stod:

„Sammenlignet med den tidligere regerings langt mere beskedne lovforslag om sikring af dansk jord mod erhvervsmæssig udnyttelse og udlændinges opkøb er denne livrem“ — det er lovgivningen, der tales om — „blevet kraftigt strammet, og sammenlignet med de jordlove, som faldt ved folkeafstemningen i 1963, er de tre love . . . på nogle områder næsten lige så vidtgående“.

Jeg synes, at Berlingske Tidendes formulering og vurdering er særdeles forsigtig, men jeg skal i den femkantede enigheds navn tilslutte mig, at det nok er en rimelig og fornuftig vurdering at lægge op. Jeg synes i alt fald, det er afgørende, at vi er kommet ud af det jordpolitiske og planlægningsmæssige dødvande, som folkeafstem-

[Maigaard.]

ningen i 1963 skabte. Der blev gjort et forsøg i 1969 med by- og landzoneloven og med de to love, der fulgte med by- og landzone- loven i 1969. Nu har vi disse tre lovforslag, vi behandler i dag, vi har loven om sten, ral og grus, vi har en skærpelse af naturfredningsloven, og vi har fået forelagt et lovforslag om regionplanlægning, til næste år kan vi vente et forslag om en samlet planlægningslov, og vi har tilsagn om ekspropriation til boligformål inden for byzonerne. Så jeg synes, det er afgørende, og det er glædeligt, at vi har overvundet stilstanden fra 1963.

Det er også bemærkelsesværdigt, at det sker i enighed. For socialistisk folkeparti er det ikke enigheden, der er det afgørende. Det afgørende for os er, at ministerens lovforslag i deres kerne er gået urokket gennem udvalgsarbejdet. Ja, der er vel endda sket en vis skærpelse af lovgivningen på et enkelt område; her er jeg enig med hr. Svend Haugaard, når han peger på, at erhvervelseslovsforslagets § 4 vel nok må siges at være blevet skærpet en smule under udvalgsarbejdet.

Den lange linje i arbejdet har imidlertid været den, at bemærkningerne er blevet løftet op i teksten, og at bestemmelserne, som ofte har været lidt vel stive, er blevet meget op til praktisk brug.

Jeg hæfter mig ved, at sommerhuslovsforslagets § 4 tilsyneladende har undergået en svækkelse — det er den bestemmelse, som handler om påbuddet — men efter min mening bliver lovforslaget bedre med den ændring, der sker, fordi loven vil blive mere praktisk, mere anvendelig, mere håndterbar og derfor et bedre planlægningsredskab.

Jeg kunne også pege på sommerhuslovsforslagets § 7, hvor man tilsyneladende gennemfører en svækkelse. Det er dér, hvor en ejer, der ikke følger et påbud, efter ministerens forslag skulle miste hele sin ejendom. Var den på 200 ha, og gjaldt påbuddet 1 ha, kunne det oprindelige forslag tolkes sådan, at så skulle han af med hele ejendommen, alle disse 200 hektarer. Det var jo ganske urimeligt. Det må dreje sig om inddragelse, hvis man ikke følger påbuddet, af den del af ejendommen, som påbuddet vedrørte, og jeg synes altså ikke, at man ved den ændring, der her sker, svækker lovgivningen. Man gør

den mere praktisk, man gør den mere rimelig, og der er ikke sket ting, som gør, at vi synes, at den bliver svækket eller bliver dårligere.

Derfor synes jeg, at der er grund til at takke — tak til socialdemokratiet og tak til ministeren — fordi oplægget holdt, og tak ikke mindst til VK-partierne for deres praktiske sans og for denne opmygende virksomhed på de stive regler, som denne deres meget praktiske sans har medført.

Jeg synes ikke, de to mindretalsændringsforslag — som vi jo ikke kan støtte — ændrer ved dette helhedsbillede af enigheden om lovgivningen. Derfor vil jeg gerne fremsætte i den anledning et lille hjertesuk om den måde, vi diskuterer politik på her i landet. Jeg ser i min morgenavis, at hr. Poul Hartling har været i det jyske; han har holdt en tale i Ringkøbing, var det vist. Den tale er refereret i Berlingske Tidende til morgen, og dér kan jeg se, at hr. Poul Hartling er vældig optaget af den splittelse, der er på kryds og tværs og på langs og i bredden af den koalition, som bærer regeringen. Det er meget spændende, at vi netop på den dag, hvor vi har anden behandling af måske den vigtigste lovgivning, der er gennemført i denne samling, en lovgivning, som gennemføres i enighed, skal se et af disse traditionelle politiske angreb, som mere går på taktik og på personer end på de politiske sager, vi beskæftiger os med. Jeg synes, det er trist, og jeg synes, der er grund til at minde om det ord, som hr. Hilmar Baunsgaard brugte i sin tid — det er blevet lidt mere tyndslidt på det sidste — det gode ord om, at det ikke er afgørende, hvem man laver det med, men det afgørende er, hvad man laver. Og det, vi har lavet denne gang, synes jeg er et udmærket arbejde. Det kan vi godt stå ved.

Vi har kun én bekymring i forbindelse med denne lovgivning, og det er, at de midler, der stilles til rådighed for opkøb af jord, er vel beskedne. Det drejer sig om 60 mill. kr. i dette finansår. Der stod i lovforslaget, at det skulle være 100 mill. kr. i næste finansår, men jeg forstod udvalgsarbejdet sådan, at socialdemokratiets og det radikale venstres repræsentanter var enige med os i, at man, hvis der viste sig et behov derfor, godt kunne øge bevillingsrammen. Jeg ville være taknemlig, hvis socialdemokratiets repræ-

[Maigaard.]

sentanter, det radikale venstres repræsentanter og regeringen ville bekræfte dette løfte: at hvis der er behov for yderligere midler, skal det ikke være penge, der mangler til opkøb af jord.

Endelig skal jeg slutte med at understrege, at jeg deler hr. Svend Haugaards ønske om en større koordinering af jordopkøbene og håber, at vi kan komme ind i det i de måneder, der kommer.

Skovmand: Jeg synes, det er værdifuldt, at der er gjort et så grundigt arbejde omkring jordproblemerne, som det har været tilfældet her. Det er et arbejde, vi kan få glæde af, hvad enten vi kommer i fællesmarkedet eller ej.

Men jeg vil dog gerne advare imod den opfattelse, at jordproblemerne i forbindelse med Danmarks eventuelle indmeldelse i fællesmarkedet hermed er løst. Det er de ikke; der er skabt et grundlag for, at nogle af problemerne kan løses, hvis boligministeriet og kommunerne og amterne vil stå fast og udnytte de muligheder, lovgivningen giver, og hvis politikerne vil være rede til hele tiden at stoppe de smuthuller til, som utvivlsomt vil vise sig at eksistere, når fællesmarkedets Glistrup'er har studeret lovene tilstrækkelig grundigt. Og det kan nok betvivles, om den vilje vil være til stede i helt samme omfang, når først venstre og de konservative har nået deres mål: at lokke danske vælgere ind i fællesmarkedet.

Men derudover er det nødvendigt at slå fast, at den økonomiske side af sagen ikke er behandlet. Medlemskabet af fællesmarkedet vil selv med den nu foreliggende lovgivning betyde et stærkt stigende pres på den danske jord. Det betyder to ting: for det første at de sociale forskelle mellem dem, der har jord, og dem, der ikke har, vil vokse, for det andet at det bliver dyrere for det offentlige at sikre sig de arealer, der skal give befolkningen udvidet adgang til rekreative områder.

Jeg kan kun beklage, at man ikke stærkere har søgt at gøre noget ved dette problem nu, mens man har venstres og de konservatives interesse for fællesmarkedet som drivkraft. Nu løber man den risiko, at de to partier efter den 2. oktober ikke vil være nær så interesseret i at løse problemerne.

Men måske tager jeg fejl af venstre og de konservative, og det ville da glæde mig, om man enten nu eller på et senere tidspunkt kunne få en klar tillkendegivelse fra de to partiers side af, at de jordprisstigninger, der vil komme som følge af vor indtræden i fællesmarkedet, ikke skal komme en lille kreds af jordejere til gode alene.

Boligministeren (Helge Nielsen): Må jeg først sige tak for de mange pæne ord, der har lydt både til ministeriet og embedsmændene og også til mig selv personlig. Jeg er enig med hr. Orla Møller i, at det, vi vel skal glæde os mest over i dag, er den værdi, som disse love vil få for befolkningen, for de borgere, som skal leve under lovgivningen.

Må jeg også indledningsvis måske fravige de almindelige former og sige tak ikke alene til udvalget som helhed, men også til alle udvalgets medlemmer og dets formand for et meget sagligt og et meget givende samarbejde om disse lovforslag. Det har vel været anstrengende og krævende, men samtidig interessant og tilfredsstillende, fordi vi nåede frem til positive løsninger af den meget komplicerede problematik, der ligger i denne lovgivning. Udvalget har gjort et stort arbejde, og efter min opfattelse er det velbegrundede ændringsforslag, der nu er fremkommet. Selvfølgelig kunne vi ikke med hensyn til samtlige enkeltheder nå til fuld enighed — nogle mindretalsændringsforslag er udtryk herfor — men om hovedlinjerne har vi kunnet fastholde en fælles linje, alt med den resignation, som er vist fra alle sider. Det har været magtpåliggende for mig, at vi kunne nå frem til en fornuftig forudsætningslovgivning med en så bred baggrund som muligt, og det er jo altså lykkedes.

Må jeg med hensyn til de bemærkninger, hr. H. C. Toft gjorde vedrørende forkøbsretten til de frie jorder, understrege, at det ikke er hensigten at pålægge forkøbsret til byggegrunde i landsbyerne; det er jo et af de problemer, som vi skal have klaret i eftermiddag umiddelbart efter andenbehandlingen.

Til hr. Hastrup vil jeg sige, at jeg er enig i hr. Hastrups vurderinger vedrørende det, jeg med en fællesbetegnelse vil kalde for bondegårdsferiereglen, og sige, at strengt taget var bestemmelsen herom overflødig,

[Bølgeministeren.]

fordi den sædvanlige form for bondegårdsferie eller lignende ferie ikke foregår på basis af en erhvervsmæssig udlejningsvirksomhed. Det er jo kun til erhvervsmæssig udlejning, der efter hovedreglen i § 1, stk. 1, kræves særlig tilladelse. Det nye stk. 2 om bondegårdsferie er altså af samme grund heller ikke udtømmende og understreger, at også andre former for ikke-erhvervsmæssig udlejning kan foregå uden tilladelse efter loven. Allerede i bemærkningerne til lovforslaget er det jo nævnt, at ejere af et enkelt eller to sommerhuse, som man udlejer; normalt ikke skal have udlejningstilladelse, fordi udlejningen normalt ikke vil kunne betragtes som erhvervsmæssig. Det samme vil gælde for den, der i sommertiden udlejer hele sin sædvanlige helårsbolig eller en del af den til sommergæster, mens familien rykker sammen i mindre komfortable omgivelser. Hr. Hastrup spørger ligeledes, om jeg har nogen bemærkninger til det brev, der er kommet til udvalget her i eftermiddag, tror jeg, fra Forenede Danske Motorejere og Kongelig Dansk Automobil Klub. Jeg har den bemærkning; at det spørgsmål, som rejses i brevet, vedrører de praktiske problemer, som vi skal have klaret i de kommende forhandlinger i lejrpladsudvalget med fritidsorganisationerne, og det er vel et spørgsmål, om det ikke vil være rimeligt, at tage Forenede Danske Motorejere med i disse forhandlinger. Jeg vil håbe, at et sådant svar på denne henvendelse vil være tilfredsstillende.

Jeg vil gerne understrege, som det også er gjort i betænkningen, at når disse love er færdige, vil det være nødvendigt med en annoncering om de problemer, der ligger heri, således at befolkningen kan blive gjort bekendt hermed. Jeg erkender også, at der, selv om vi gør meget ud af kommunikationen, kan være folk, som ikke får kendskab til disse ting, og jeg vil da gerne love, at vi skal administrere liberalt og ikke på nogen måde være for hårde.

Jeg er også glad for hr. Hastrups bemærkninger om påbudsreglen som en ny ting, og også her må jeg sige som svar til flere af ordførerne, at det er min fornemmelse, at det er bedre at have dette advarselssignal til at hænge slapt ned end slet ikke at have det. Jeg tror, at alene det, at vi har denne

påbudsregel, vil have en afgørende virkning over for det misbrug, der ellers kunne finde sted.

Må jeg om det ændringsforslag, der er stillet af de konservative under nr. 6, sige, at heller ikke jeg kan anbefale dette. Det er nødvendigt for at opnå det, der tilsigtes med bestemmelserne om udnyttelsespåbud, at resultatet af en ikke-efterkommelse af et sådant påbud kan blive så alvorligt som statens overtagelse af det pågældende areal. Hverken en engangsbøde eller f. eks. ugentlige tvangsbøder er efter min mening en tilstrækkelig effektivt virkende sanktion. Jeg vil gerne tilføje, som jeg tidligere har sagt, at man ikke bør dramatisere denne forskel i opfattelserne. Vi taler her om nogle bestemmelser, som — og det er vi vist alle enige om — næppe vil blive anvendt i særlig mange tilfælde; der er tale om en slags sikkerhedsventil for ekstreme situationer, ikke om regler for dagliglivet.

Jeg var også glad for hr. Hastrups bemærkninger om ændringsforslag nr. 7 og for, at de konservative slutter op bag dette ændringsforslag.

Jeg har svaret hr. Henry Christensen i spørgsmålet om påbudsreglerne og vil godt sige, at den almindelige adgang til at erhverve sit eget private sommerhus eller arealer til lignende private feriemål ikke på nogen måde angribes herved. Tværtimod synes jeg, der er givet sikkerhed for, at der fremover vil være et tilstrækkeligt udbud af private sommerhusgrunde, men jeg vil også understrege nødvendigheden af, at de arealer, der er udlagt til sommerhuse, af hensyn til planlægningen og af hensyn til ressourceforbruget også anvendes til dette formål.

Må jeg til bemærkningerne om ændringsforslag nr. 1 til erhvervslovforslaget lige som både SF's og socialdemokratiets ordførere sige, at jeg kan ikke anbefale en bestemmelse om, at statens udlån til kommuner eller almennyttige selskaber og foreninger skal ske til markedsrente. Skal lovens formål opfyldes, må der være en betydelig frihed til at fastsætte lånevilkårene. Ikke alene kan der være behov for en afdrags- og rentefri periode, fordi erhvervede arealer ikke straks kan anvendes til det tilsigtede formål, men i det hele taget vil det efter regeringens opfattelse være påkrævet, at renten bliver lavere end markedsrenten.

[Boligministeren.]

Til hr. Svend Haugaard har jeg et par bemærkninger. Hr. Svend Haugaard var inde på spørgsmålet om, hvad der var det mest sikre: at samfundet ejede al jorden og lejede den ud, eller at det ejede noget af den og solgte. Det sidste er de principper, som man har lagt til grund for lovgivningen. Jeg kan da være meget enig i den konklusion, hr. Svend Haugaard drog, at det ville være det bedste, om samfundet kunne eje jorden og leje den ud, men hertil kræves der større midler, end vi vel i øjeblikket kan drømme om at råde over. Hvis vi fortsat kan få radikal støtte til en sådan politik, tror jeg da, vi kan komme langt, når de økonomiske muligheder er til stede.

Jeg forstår så bare ikke hr. Svend Haugaards modvilje imod den lavere renteberegning, for også den kommer jo til at gælde ved beregningen, når jorden skal lejes ud, og man kan ved hjælp af en lavrentepolitik sikre bedre økonomiske vilkår for netop den befolkningsgruppe, der måske ikke har råd til den traditionelle ferie.

Jeg vil også gerne understrege det, som hr. Svend Haugaard var inde på, og som også er understreget i betænkningen, at det er hensigten at koordinere statens opkøb af jord. Det er der også givet udtryk for i betænkningen på side 5.

Må jeg som svar på det direkte spørgsmål, hr. Svend Haugaard stillede vedrørende by- og landzonenloven, sige, at det er rigtigt, at når dette lovforslag nu er vedtaget, skal vi have et nyt cirkulære ud om by- og landzonenloven. Det har jeg også i betænkningen givet udtryk for, og jeg vil da også godt her svare, at sigtet med betænkningen er at forsøge at ændre den skæve udvikling, der visse steder er sket, uden at vi taber målet for gennemførelsen af by- og landzonenloven af syne. Men noget af det, som ikke var til sigtet, vil vi altså gerne have fanget op i dette cirkulære.

Må jeg til hr. Maigaard sige, at der har formentlig været nogle etiketteproblemer vedrørende udsendelsen af invitationen. Jeg må beklage, hvis der er noget i selve indbydelsen, som støder lidt, det har i hvert fald ikke været tilsigtet.

Hr. Maigaard var inde på en række problemer, som jeg ikke her skal gå i dybden med, i hvert fald ikke alle sammen, men jeg

vil godt sige vedrørende spørgsmål I A, som hr. Maigaard nævnte, og hvor det af svaret fremgik, at man kunne etablere sig i Danmark og opføre boliger med salg eller med udleje for øje, at det er vel korrekt, men det har man altid kunnet, det kan man i dag, og det vil man kunne fremover. Men jeg vil da også understrege: det er efter de danske regler om, hvordan huse skal bygges, og hvor store eller hvor små lejlighederne skal være. Det skal altså fortsat ske helt efter vore egne bestemmelser.

Må jeg med hensyn til påstanden om, at lovforslaget om sommerhuse og camping m. v. ikke hindrer overdreven udnyttelse af rekreative områder til udlejningsformål — det er det, SF har givet udtryk for — sige, at det kan jeg ikke være enig i. Lovforslaget vil faktisk hindre dette, men det er måske fortolkningen, vi er uenige om. Jeg mener ikke, at vi kan afskaffe al udlejning, og det har heller ikke været meningen. Det er netop det overdrevne, man sætter ind imod.

Loven af 1959 vil stadig have gyldighed. EF-traktaterne giver ikke EF-borgere ret til at købe et sommerhus eller en fritidsgrund til privat brug i et andet medlemsland. Danmark er helt frit stillet med hensyn til, om man vil give udlændinge en sådan ret. Dette spørgsmål har vi jo taget stilling til i 1959-loven. Kun hvis man driver erhvervsmæssig handel med eller udlejning af fast ejendom, følger det af fællesmarkedsreglerne, at der skal være adgang til at købe sådanne ejendomme med henblik på udøvelse af denne erhvervsvirksomhed. Det er netop denne erhvervsmæssige udlejning til feriemål, hvad enten det er sommerhuse eller jord til camping, som lovforslaget om sommerhuse og camping m. v. tager sigte på. En sådan erhvervsmæssig udlejningsvirksomhed vil efter lovforslaget kræve særlig tilladelse, og det gælder, uanset om virksomheden drives af en dansk statsborger eller af en udlænding.

Må jeg sige om spekulationsgevinsten, som hr. Maigaard var inde på — det er jo et helt reelt spørgsmål — at også jeg ser gerne, at der sættes endnu kraftigere ind over for dette problem, og det tror jeg da også vil ske i den kommende tid.

Så mente hr. Maigaard, at midlerne var for små, at de 60 mill. kr., der i indværende år er afsat, og de 100 mill. kr., der er tænkt

[Bølgeministoren.]

afsat i de kommende år, er for lidt. Det er der vel ingen der i dag kan afgøre. Men jeg er da villig til at erklære, at hvis det viser sig, at midlerne er for små, er det muligt på kommende finanslove at forøge dette beløbs størrelse. Jeg vil da også godt, som jeg gjorde det i udvalget, understrege to ting: for det første spørgsmålet om, hvad vi administrativt kan klare at opkøbe pr. år, og for det andet at vi jo har en vis erfaring for at opkøbe strategisk rigtigt, således at midlerne, der er til rådighed, kan anvendes på en måde, der hindrer, at andre sætter sig på jorden i de områder, som staten gerne vil sikre til de fornuftige formål.

Må jeg til slut til hr. Skovmand sige, at jeg tror, han skal læse betænkningen og bemærkningerne til lovforslaget endnu en gang. For sigtet med disse lovforslag har netop været at sikre jord til almennyttige ferieformål, til alternative ferieformål, netop for den befolkningsgruppe, som måske ikke har råd til de traditionelle sommerhuse eller andre former for ferie. Jeg mener også, at de lovforslag, vi her er ved at få vedtaget, har en virkning imod prisstigninger, selv om der måske nok skal sættes mere ind på det.

Jeg har ikke flere bemærkninger, men vil endnu en gang benytte lejligheden til at takke udvalget for et godt samarbejde om denne lovgivning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om sommerhuse og camping m. v.

Ændringsforslag nr. 1-3, § 1, således ændret, §§ 2 og 3, ændringsforslag nr. 4, § 4, således ændret, og ændringsforslag nr. 5 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6 forkastedes med 121 stemmer mod 26.

Ændringsforslag nr. 7, § 5 med de foretagne ændringer, §§ 6-9, ændringsforslag nr. 8 og 9, § 10, således ændret, ændringsforslag nr. 10, § 11, således ændret, ændringsforslag nr. 11 om en ny affattelse af § 12, § 12 i den ændrede affattelse og § 13 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål.

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 forkastedes med 82 stemmer mod 68.

§ 3, ændringsforslag nr. 2, § 4, således ændret, §§ 5 og 6, ændringsforslag nr. 3 om en ny affattelse af § 7, § 7 i den ændrede affattelse og §§ 8 og 9 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om by- og landzoner.

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forureningsbekæmpelse har afgivet betænkning over forslag til lov om forbud mod civil overlydsflyvning. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om revision af den kommunale inddeling i Københavns amtsrådsreds og forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om udligning mellem kommuner i hovedstads-

[Formanden.]

området har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Dagmar Andreasen har meddelt mig, at hun ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Kan ministeren oplyse årsagen til, at DSB stadig ikke offentliggør gældende rabatordninger for DSBs færgeoverfarter?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 25. maj, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om naturfredning. (Naturfredningsrådet, fredningsplaner, anlæg i det åbne land, byggeplaner).

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om uddannelse af husholdningslærere.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om videreførelse af Køgebugtbanen fra Vallensbæk til Køge.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om offentlige veje.

6) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om udnyttelse af sten, grus og andre naturforekomster i jorden og på søterritoriet.

7) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om kontinentalsoklen.

8) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om foranstaltninger mod forurening af havet med andet end olie.

9) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om foranstaltninger mod forurening af havet med olie og andre materialer.

10) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1971-31. marts 1972.

11) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde.

12) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om svangerskabshygiejne og fødselshjælp.

13) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om udøvelse af jordemodergerning.

14) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om offentlig sygesikring. (Fødselshjælp m. m.).

15) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om real-kreditinstitutter.

16) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri.

[Formanden.]

17) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Ændring af reglerne om byggegodtgørelse).

18) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene. (Om forbedringer m. v.).

19) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene. (Om ændring af § 33).

20) *Første behandling af:*

Forslag til lov om svangerskabsafbrydelse m. v. [af Per Dich m. fl.].

Mødet hævet kl. 17.22.

103. møde.

Torsdag den 25. maj kl. 13.

Anden næstformand (Hanne Budtz):

Udvalget angående forslag til lov om sommerhuse og camping m. v., forslag til lov om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål og forslag til lov om ændring af lov om by- og landzoner har afgivet tillæggsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om naturfredning. (Naturfredningsrådet, fredningsplaner, anlæg i det åbne land, byggelinjer).

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 179) findes i tidenden sp. 6036).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 139 stemmer; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 199) findes i tidenden sp. 6049).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 153 stemmer.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om uddannelse af husholdningslærere.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 190) findes i tidenden sp. 6057).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Søgaard: Der er afholdt ét møde i udvalget mellem anden og tredje behandling, og jeg skal på hele udvalgets vegne indstille, at man vedtager lovforslaget, således som det foreligger efter anden behandling.